

İçindekiler

[bülten Yazı Ailesinden](#)

[Başkandan](#)

[Yayın tanıtımları](#)

Emine O. İncirlioğlu, Bir Varmış, Bir Yokmuş...

Gönül Pultar, Gemerek Nire, Bloomington Nire ...

Paul Bernhardt, Ticaret Yapan Kadınlardan Ticareti Yapılan Kadınlara

Ölkü Güney, "yüce dağdan aşan yollar bizimdir"

Mihaela Irimia, Frankenstein'in "Asiler Ailesi"

[Hazırlanmakta olan yayınlar](#)

"Turkish-American Studies"

"Çevre ve Kültür"

[Toplumsal Cinsiyet ve Barış Konferansı](#)

Seval Gülen, [Karakutu Derneği'nden Çağrı](#)

[Üyelerimizden Haberler](#)

[bülten hakkında](#)

Yazı Ailesinden

Bir akademik yarıyılın daha sonunda, yeni bir yazın başında, yeni bir sayıyla yine karşınızdayız.

Sayımız her zamanki gibi dernek başkanının merhabasıyla başlıyor.

İlerleyen sayfalarda ilk önce yayın tanıtımları var. KAD'ın düzenlediği sempozyumlardan ikisinin bildirilerinden son iki yıl içinde yayımlanmış birer seçki ile, bir yemizin son iki yıl içinde yayımladığı iki kitap ve yine KAD'ın düzenlediği bir sempozyumda açış konuşması yapmış bir bilim adamının bu yıl çıkılmış otobiyografisi hakkında bilgi sunuluyor.

Arkasından, KAD'ın son üç yıl içinde düzenlediği alıştay ve sempozyumların bildirilerine dayanan, hâlen hazırlıklarının son safhalarına gelinmiş iki derlemenin içeriği konusunda bilgi var.

Daha sonra Mayıs 2017'de İstanbul'da düzenlenen "Toplumsal Cinsiyet ve Barış Konferansı" konusunda bilgi bulunuyor.

Sayının son yazısı, bize ulaşan bir "ağrı." İnsan hakları ihlallerinin hatırlanmasını ve hatırlatılmasını kendine amaç edinmiş olan Karakutu Derneği'nden Seval Gülen, gençleri insan hakları ihlalleri suunun işlenmiş olduğu meknlarda, ihlallerle "yüzleşme"ye çağırıyor.

Sayı her zamanki gibi üyelerden haberlerle bitiyor. Ne yazık ki, yayın yönetmeninin çağrısına rağmen diğer üyelerimizden ses çıkmadı.

Keyifli okumalar dileriz!

> [İçindekiler](#)

Başkandan

Değerli KAD üyeleri,

bülten'in 2017 yılı ilk sayısında herkese merhaba!

Güzel bir akademik yıl geçirmiş olduğunuzu ümit ederim.

Bildiğiniz gibi, günümüz koşullarını dikkate alarak, iki yılda bir gerçekleştirmeyi gelenekselleştirmiş olduğumuz büyük çaplı sempozyumumuzu bu yıl düzenlemiyoruz. Üyelerimiz arasında olduğu gibi, 1999'dan bu yana çeşitli bilimsel toplantılarımıza katılanlarla hep birlikte oluşturduğumuz büyük ailenin içinde, üniversitelerinden olanlar ya da olma tehlikesi yaşayanlar var. Yönetim Kurulu olarak kalben hepsiyle, hepimizle birlikteyiz.

Bu durumda çalışmalarımız, son üç yılda düzenlenen toplantıları "kitaplaştırma"ya odaklanmış durumda. Kitaba dönüşmeyen seminer ya da sempozyumun sonuçta bir sosyal aktivite olmaktan öteye gitmediği anlayışından hareketle, her bir toplantımızı, elimizde olmayan nedenlerle ne kadar gecikse de, er geç bir derlemeye dönüştürmeye gayret ediyoruz. Örneğin 2007'de düzenlenen "Göç ve Kültür" sempozyumunun kitabı böyle gecikmiş bir yayın oldu. Ancak Türkiye'de göç konusuna getirdiği kapsamlı tarihsel perspektif ve yirmi birinci yüzyılın başındaki sosyo-kültürel dinamikleri analiz eden makaleleriyle, en çok ilgi duyulan, talep edilen yayınlarımızdan biri. Hakkında Ülkü Güney hocanın bir yazısını *bülten*'in bu sayısında bulabileceğiniz esere, derleyen olarak yazdığım giriş, "Giriş: Dağın Ötesindeki Müzik"i <https://www.academia.edu/24226094/G%C4%B0R%C4%B0%C5%9E_DA%C4%9EIN_%C3%96TES%C4%BONDEK%C4%B0_M%C3%9CZ%C4%B0K> adresinde bulabilirsiniz. Öte yandan, hâlen hazırlanmakta olan yayınlarla ilgili bilgi bu sayının daha sonraki sayfalarında yer almakta.

Bu arada, çeşitli yayınlarımıza <bilgi@kulturad.org> adresi yoluyla birer ikişer sürekli talep olduğunu da mutlulukla belirtmek isterim.

Karşılaştığımız, görüştüğümüz üyeler, katıldıkları bilimsel toplantıları, yayımladıkları makaleleri övünçle anlatıyorlar. Gönül isterdi ki, sevinçlerini hep birlikte paylaşmamız için *bülten*'in "üyelerden haberler" bölümüne bu bilgileri göndersinler... Bu bağlamda, katıldığı bir konferans hakkında bilgi yollayan Emine O. İncirlioğlu hocaya özellikle teşekkür etmek isterim.

Önümüzdeki ay, Temmuz. 2017 yılının ikinci aidat taksidini yatırma dönemi. O zamana kadar geçmiş aidatları yatırmış olduğunuzdan emin olun. Toplantı düzenlemesek de, başta muhasebeciyi ödeme olmak üzere, derneğin çeşitli masrafları olduğunu hatırlatmak isterim.

Herkese güzel bir yaz dilerim...

Gönül Pultar

> [İçindekiler](#)

Bir Varmış, Bir Yokmuş...

Bir Varmış Bir Yokmuş: Toplumsal Bellek, Mekân ve Kimlik Üzerine Araştırmalar.
Derleyenler: Tahire Erman ve Serpil Özalolu. Koç Üniversitesi Yayınları tarafından
İstanbul'da yayımlanmıştır. Yayın yılı: 2017. 334 sayfa. ISBN 9786056708206.

*Emine Onaran İncirlioğlu **

Bir Varmış Bir Yokmuş: Toplumsal Bellek, Mekân ve Kimlik Üzerine Araştırmalar, Kültür Araştırmaları Derneği'nin 5-7 Eylül 2013'de Bilkent Üniversitesi ile ortaklaşa düzenlediği "Bellek ve Kültür" Yedinci Uluslararası Kültür Araştırmaları Sempozyumu'nda sunulan bildirilerin makaleleştirilmesiyle oluşturulmuş bir seçki. Derleyenler Tahire Erman ve Serpil Özalolu'nun Önsöz'de belirttiklerine göre, kitapta, "hatırlama/unutma diyalektiği" üzerinden ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal dönüşümlerin bellekteki izdüşümleri" konu ediliyor. Bu çalışmadan amaçladıkları, "günümüzde yaşamlarımızdan silinerek belleğimizin parçaları haline gelen mekân ve kültürlere, daha önemlisi unutma/unutturulma gerçeğine dikkat çekmek."

Kitapta yer alan yirmi sekiz makale, sekiz başlık altında toplanmış. İlk bölüm, "Bellek Üzerine Düşünsel Denemeler," kavramsal tartışmalara ağırlık veren üç makaleden oluşuyor. Bunu izleyen dört bölüm, özellikle kentsel mekâna odaklanarak hatırlanan ve unutulmuş tarihten kesitler sunuyor. "Kent, Mekân ve Hatırlama/Unutma: Yakın Geçmişimizden Bugüne Dönüşüm," başlıklı İkinci Bölüm, dönüşen konut ve konaklama işlevlerine eğilirken, "Kentsel/Kırsal Müdahaleler ve 'Mekândan Silinme'" başlıklı Üçüncü Bölüm, mekânlarla birlikte yok olan değerlere bakıyor. Kitaba da adını veren Dördüncü Bölümde – "Bir Varmış Bir Yokmuş Gecekondu" – gecekonduların oluşumu, dönüşümü ve belleklerde kalan izleri üzerinde duran dört makaleye yer verilmiş. "Kent'in 'Hafıza Depoları'" başlıklı Beşinci Bölümde yer alan iki makale müzeler, bir makale de mezarlıklar üzerinde duruyor. Altıncı Bölüm – "Toplumsal Çeşitlilik için Hatırla(t)ma" – dini, etnik, ulusal azınlık gruplarının mekân ve belleklerine odaklanan dört makaleden oluşuyor. "Neoliberal Dönüşümler" başlıklı Yedinci Bölüm, değişen sınıf ve kimlik kavramlarının altını çizerken, "Öncesi ve Sonrasıyla 1980 Darbesi: Temsiliyet ve Hatırlama" başlıklı Sekizinci Bölüm ise, farklı açılardan konuya yaklaşan üç makalede, yine derleyenlerin deyişiyle "ibret almak için hatırlamak" amacını güdüyor.

Çok-disiplinli ve disiplinlerarası bir yaklaşımla derlemeye alınan, kimi çift yazarlı bu yirmi sekiz makaleye imza atan otuz altı yazar farklı arka planlardan ve farklı uzmanlık alanlarından geliyor. Çoğu akademik camiadan gelen, kimi bağımsız araştırmacı, kimi de uygulamacı olan yazarlar arasında, mimarlık, Őehir-bölge planlama, peyzaj mimarlığı gibi mekân tasarımına ve araştırmalarına yönelik alanlarda çalışanlar olduğu gibi; tarih, siyaset bilim, felsefe, sosyoloji, antropoloji gibi toplum bilimleri ve insani bilimler, gazetecilik, küratörlük, kent araştırmaları gibi uygulamalı disiplinleri, Türkçe eğitimi,

Kürt dili ve kültürü gibi dilbilim ve edebiyata odaklanan uzmanlık alanlarını temsil edenler de var.

Kitapta yer alan her bir makale, Kültür Araştırmaları'nda amaçlandığı üzere, siyasal dokundurmalarla, tarihsel ve toplumsal bağlamı hesaba katan çözümlere dayandırılmış. Bir üniversite yayını olduğu ve akademik yazarların çalışmalarına yer verdiği için "kuru bir ders kitabı" sanmayın. İlgile okunacak zengin bir seçki olmuş.

* *Bilkent Üniversitesi emekli öğretim üyesi*

Gemerek Nire, Bloomington Nire ...

Gemerek Nire, Bloomington Nire. Yazan İlhan Başgöz. İş Bankası Kültür Yayınları tarafından İstanbul'da yayımlanmıştır. Yayın yılı: 2017. 480 sayfa. ISBN: 9786052950043.

*Gönül Pultar **

ABD'de, Boston kentinde, sık bir lokantadayız. Harvard Üniversitesi'nde profesör bir doktor kadın ile, ülkenin önemli bir hukuk şirketinin ortağı avukat olan ikiz kızkardeşi, babalarını ağırlıyorlar. Babalarına en iyi balıkları, en iyi şarapları ikram etmek için yarış ediyorlar. Baba iki kızıyla da gurur duymaktadır. İkisinin apayrı, birbirinden parlak meslek yaşamlarını aklından geçirir. Derken kendini, kendi yaşamını düşünür bulur. Bloomington kentinde bulunan Indiana Üniversitesi'nde profesörlüğüne giden yolu... Anadolu'da, Sivas'ın dışındaki Gemerek köyünde, İdadi mezunu, Arapça Farsça bilen bir köy öğretmenin oğlu olarak doğuşunu... Okumayazması olmayan ama halk hikâyeleri koleksiyonuna sahip büyükannesinin okuttuğu Âşık Garip'i dinleyişlerini... Gerçekten de "Gemerek nire, Bloomington nire" dedirtecek bir yaşam öyküsüyle karşı karşıyayız İlhan Başgöz'ün bu adı taşıyan otobiyografisinde.

2003 yılında, Kültür Araştırmaları Derneği henüz kurulmadan önce, "Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu" adını taşıdığımız dönemde, Van'daki Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Prof. Yücel Aşkın bizlere güvenmiş, üniversiteyle ortaklaşa "Türk(iye) Kültürleri" sempozyumunu düzenlememizi sağlamıştı. Açış konuşmasını yapan ve o gün aynı zamanda kendisine onursal doktor payesi verilen, üniversitenin öğretim üyelerinden, halk edebiyatı ve folklor uzmanı Prof. İlhan Başgöz'dü. Hocayı Ankara'dan, daha önce görevli olduğu Bilkent Üniversitesi'nden tanıyordum. Hatta o henüz oradayken, 2001'de genç meslektaş Serpil Aygün Cengiz ile onunla uzun bir söyleşi yapmış ve söyleşinin metnini *Kardeşliğe Bin Selâm* (Tetragon Yayınları, 2003) adıyla yayımlamıştık. Kitabın, Başgöz'ün yaşamının anahatlarına değinen "Giriş" bölümü https://www.academia.edu/24707518/Karde%C5%9Fli%C4%9Fe_Bin_Selam_-_%C4%B0lhan_Ba%C5%9Fg%C3%B6z_ile_S%C3%B6yle%C5%9Fi adresinde okunabilir.

1923 doğumlu Başgöz'ün yaşam öyküsü, her türlü özgül ayrıntıların ötesinde, Türkiye Cumhuriyetinin de öyküsüdür. Bir bireyin sıra dışı yazgısı olduğu kadar, Cumhuriyetin ilk yüzyılının tarihçesidir. Anlattıklarıyla, acı-tatlı kendi deneyimlerini aktardığı kadar, Cumhuriyetin kuruluş yıllarının idealleri ve gayretleri yanı sıra yaşanan çalkantılı dönemleri yansıtmaktadır. Ve de günümüzdeki kimi olayları geniş perspektiften bakmamızı sağlamaktadır: 1940'larda Pertev Naili Boratav'dan Muzaffer Şerife,

üniversite öğretim üyelerine yapılanlardan; 1950'lerde hocanın on bir ay cezaevinde yatmasına mal olan ünlü "komünist tevkifatı"na, olaylar öylesine yakın geçmiştekilere benziyor ki...

Başgöz, yaşam öyküsünü bizimle söyleşiden de önce, ölümünden sonra yayımlanmak üzere Tarih Vakfı'na anlatmış diye bilinir. İş Bankası Yayınları'ndan 2017 Mayıs'ında yayımlanan 480 sayfalık *Gemerek Nire, Bloomington Nire*, hocanın şimdiye kadar sunduğu en kapsamlı yaşam öyküsü. Bir otobiyografiye kaleme almanın ötesinde. çok ötesinde bir eser ortaya koymuş. Oraya buraya serpiştirilmiş ifadelerden de, uzun yıllar üzerinde çalışmış, olgunlaştırmış olduğu belli. Bir kere, büyük bir zevk alarak yazmış. Üslubuna özen göstermiş: Örneğin, Ankara'nın ünlü valisi Nevzat Tandoğan (1894-1946, valiliği 1929-1946)'dan söz ederken, "Esti bir muhalif ruzigâr; kendi gitti, ismi kaldı Tandoğan Meydanı'nda yadigâr" diye yazıyor. Kitap bir yandan uzun bir "açık ders" niteliğinde; bizlere, onu bütün okuyacaklara iletmek istediklerini kaleme almış--kimi öğretim üyelerinin yarıyıl sonunda son derste verdikleri öğütler ya da altını çizdikleri, hatırlattıkları bilgiler kabilinden. Öte yandan, bir tür manevi vasiyetini yazmış hoca. Bu yanıyla artık her türlü mücadeleden, rekabetten, husumetten uzak bir bilge olarak ortaya çıkıyor. Türkiye'de gidişatın bilincinde ama gelişmelere uzun bir ömrün bahşettiği karşılaştırma ve yerli yerine oturtabilme yetisiyle bakabilen bir bilge. Eleştiriyor, uyarılarda bulunuyor.

Cumhuriyetin yetiştirdiği bu ulu çınarı yakından tanımak, okurken de aynı zamanda düşünmek isteyenlere ideal bir yaz okuması.

* *Bilkent Üniversitesi emekli öğretim üyesi*

Ticaret Yapan Kadınlardan Ticareti Yapılan Kadınlara

Trading Women, Traded Women: a Historical Scrutiny of Gendered Trading. Derleyenler Gönül Bakay and Mihaela Mudure. Peter Lang Yayınevi tarafından Frankfurt am Main'da yayımlanmıştır. Yayın yılı: 2017. 392 sayfa. ISBN-10: 3631714114 / ISBN-13: 978-3631714119.

*Paul Bernhardt **

İngilizceden çeviren Mustafa Türkkan

On dokuz makalenin toplandığı *Trading Women, Traded Women: a Historical Scrutiny of Gendered Trading* (Ticaret Yapan, Ticareti Yapılan Kadınlar: Cinsiyete Dayalı Ticaretin Tarihsel Bir İncelemesi, Peter Lang, 2017) adlı derleme, derleyenler Gönül Bakay and Mihaela Mudure'nin önsözlerinde belirttikleri gibi, kadınlara, "fiziksel ya da simgesel olarak ticareti yapılan nesnelere, kültürel ve toplumsal basmakalıp görüşlere rağmen ticaret yapan huzur bozucu kadınlar ve kültürel, toplumsal ve siyasal ticaret sayesinde güç kazanmış kadınlar olarak odaklanıyor." Derlemenin yayımlanışının tam zamanı olduğunu düşünen derleyenler, İngiliz Aydınlanması'nın ticaret ve alım-satım ile olan ilişkisine bir süredir akademik ilgi duyulduğunu, fakat "ticaret ve İngiliz Aydınlanması arasındaki bağın cinsiyet ilişkileri açısından incelenmesi ile bu bağın kadınların tarihi üzerine sonradan ortaya çıkan etkisine ve/veya kadınlar ya da erkekler tarafından kadınların edebi ya da görsel olarak temsil edilişlerine çok daha az ilgi gösterildiğini"

belirtiyorlar (10-11, 10).

Kronolojik olarak düzenlenmiş kitap iki kısma ayrılmış: İlk kısım, “Uzun On Sekizinci Yüzyıl Öncesi ve Dönemi”ni kapsarken, çok daha uzun olan ikincisi, “Uzun On Sekizinci Yüzyılın Ötesi”ne uzanıyor. Tüm makaleler hem bakış hem niyet açısından feminist olarak tanımlanabilir olsa da, akademik kariyerlerinin farklı basamaklarında olan ve farklı ülkelerden (İspanya, Romanya, Tayvan ve Türkiye’den) gelen kadın yazarlar, geniş bir yelpazedeki edebi metinleri ve kültürel olguları çözümlemek için çeşitli yaklaşımlar benimsiyorlar. Roman, tiyatro oyunu, opera, film, karikatür ve seyahat edebiyatı türlerinin incelendiği derlemede, tarih, kültür araştırmaları ve edebiyat alanlarından katkılar var. Edebiyat çevreleri ile yayıncılar ve broşürler ile sürekli yayınların irdelendiği çalışmaların yanı sıra, evlilik kurumu, evlilik piyasası ve üretim aracı olarak vücut gibi kilit konularla ilgili sorunlar, farklı bağlamlarda ele alınıyor.

İlk kısımda makaleler yazarların soyadlarına göre alfabetik sırayla karşımıza çıkıyor. Esra Almas’ın, popüler esir kadın figürünün *alaturka* teması ile olan ilişkisini incelediği, “*Captivity Alla Turca: W.A. Mozart’s The Abduction from the Seraglio*” (Alaturka Esaret: W.A. Mozart’ın *Saraydan Kız Kaçırma’sı*) ile başlıyor. Almas, Mozart’ın operasında, *alaturka*’nın bir “egzotizm ve eğlence figürü” olarak sunulduğunu ve “Oryantal ortamdaki esir kadın imgesinin, insanın sahip olma ve hükmetme takıntısına işaret ettiğini” savunuyor; bununla birlikte, söz konusu operadaki kadın kişilerin öykülerinin, “nihai zıtlıkların çözümüne ve bir varsıllaşma olasılığına dikkat çektiğini” belirtiyor. Begoña Lasa-Alvarez’in “Women Writers and the Evolution of the British Literary Marketplace during the Long Eighteenth Century” (Uzun On Sekizinci Yüzyılda Kadın Yazarlar ve İngiliz Edebiyat Pazarının Evrimi) makalesi, on sekizinci yüzyılın İngiliz edebiyat pazarında ortaya çıkan hamilik ile dönemin edebiyat çevreleri ve kadınların editörler ile yayıncılarla olan ilişkileri üzerine bir araştırma sunuyor. Lasa-Alvarez, hâlâ—medeni durumlarıyla ilgili zorluklar dahil—birçok zorlukla karşılaşsalar da, kadınların o yüzyılda yaptıkları yayın sözleşmesi müzakerelerinin, artık yeni kültürel gelişmelerden faydalanmaya başladıklarını gösterdiğine ve bu sayede çalışmalarını yayımlama olanağı bulduklarına işaret ediyor. Bakay’ın “Moll and Roxana: Defoe’s Criminals or Female Merchants?” (Moll ve Roxana: Defoe’nun Suçlu Kadınları mı, Kadın Tüccarları mı?) makalesi, eserlere adlarını veren kadın kahramanların, kurmaca romanın ilk kapitalist kadınları olarak düşünülebileceğini ileri sürüyor. Derlemenin ilk kısmının son makalesi, Burçin Çakır’ın “Metropolitan High Life and Exchange of Knowledge: Women’s Patronage and Networks in Eighteenth-Century England” (Metropolde Yüksek Yaşam ve Bilgi Değiş tokuşu: On Sekizinci Yüzyıl İngiltere’sinde Kadın Hamiliği ve Ağları) oluyor. Çakır, özellikle yüzyılın ikinci yarısında, kadınların ulaşabileceği edebi çevrelerin genişlediğini ve bu gelişmenin, daha önce kadınların kısıtlandığı, kamu ve özel yaşamın “ayrışmış alanları”nı yıkmaya yardımcı olduğunu ileri sürüyor.

“Uzun On Sekizinci Yüzyılın Ötesi”ne uzanan ikinci kısım, Oana Cogeanu’nun, “Trading Places: Early African American Women’s Travel Writing” (Yer Değiş Tokuşu: Erken Dönem Afro-Amerikalı Kadınların Seyahat Yazıları), kadınların seyahat edebiyatının incelendiği makalesiyle başlıyor. Cogenau, siyahi kadınların on sekizinci yüzyıl ile on dokuzuncu yüzyılın başlarında, dönemin basmakalıp görüşlerinin aksine, “nispeten yüksek derecede hareketlilik” sergilediklerini, seyahat yazılarının da “öznellik” ve “yaşamda ve edebiyat tarihindeki yerlerini değiştirme” kapasitelerini ortaya koyduğunu yazıyor. Başak Demirhan, Aphra Behn’in *Oroonoko* romanı ile mektuplardan oluşan *Woman of Colour: A Tale* (Renkli [Siyahi] Kadın: Bir Masal)¹ adlı romanın karşılaştırmalı incelemesini yapıyor. Demirhan, *Woman of Colour*’ın, Gayle Rubin’in terimiyle, Behn’in daha erken eserinden² daha fazla “cinsel-toplumsal cinsiyet sisteminin yıkıcısı” olduğu ve “*Oroonoko*’nun kişilerinde bulunmayan bir ilişki çeşitliliği” sunduğu sonucunu çıkarıyor.

1 1808’de yazar adı açıklanmadan, anonim olarak yayımlanmıştır. Yay. yön. notu.

2 *Oroonoko* ilk kez 1770’de yayımlanmıştır. Yay. yön. notu.

Simla Ayşe Doğangün'ün makalesi ise, mektuplardan oluşan bir diğer romanı, Samuel Richardson'ın *Clarissa*'sını ele alarak, içerdiği mektupları, satırlarında söylenenler açısından değil de, onları "baştan çıkarıcılık, itiraf ve üretkenlik alanları" bularak inceliyor. Sevinç Eleman Garner'ın "Oppression and Resistance: Woman as Exchanged Object in Marriage in Mary Wollstonecraft's *Maria: or, The Wrongs of Woman* (1798)" (Baskı ve Direniş: Mary Wollstonecraft'ın "Maria ya da Kadının Yanlışları [1798]"nda Evlilikte Değişim Nesnesi Olarak Kadın) makalesinde yine bir edebiyat çözümlemesi sunuluyor. Eleman Garner, Wollstonecraft'ın, romanda güçlü bir şekilde evlilik sistemini eleştirdiğini; bu sistemi de, kadınları nesne (alınıp satılan bir mal) olarak görmekle itham ettiğini öne sürüyor.

Mihaela Irimia'nın yazarı olduğu "Trading 'several laughable subjects, droll figures and sundry characters'" ("birkaç gülünç konu, tuhaf figürler ve türlü karakterler" in Ticareti") başlıklı makaleyle, kitabın odağı karikatüre, bilhassa Mary Darly'nin 1762'de yayımladığı karikatür kitabına kayıyor.³ Irimia çalışmasında, "anamlı kadın imgeleri ile kadın karakterlerin karikatürlerinin bileşimi"ni inceliyor. Ardından Ileana ve Oana Macari ve Lulia Andreea Milică'nın ortak çalışması "The Propagandist Pill and its Golden Coat: Cicely Mary Hamilton on Women, Marriage, and Free Choice" (Propaganda Hapı ve Onun Altından Mantosu: Kadının, Evlilik ve Özgür Seçim Konusunda Cicely Mary Hamilton'ın Görüşleri), feminist oyun yazarı Hamilton'ın (başlığı Türkçeye) "Ticaret olarak Evlilik" (diye çevrilebilecek) denemesinde görülen görüşlerinin tiyatro oyunlarına ne kadar yansıdığını irdeliyor. Michaela Mudure ise, "Men and Women and the Matrimonial Trade in Eliza Haywood's Novel *The History of Jemmy and Jenny Jessamy*" (Eliza Haywood'un "Jemmy ve Jenny Jessamy'nin Tarihi" Romanında Erkekler ve Kadınlar ve Evlilik Ticareti) makalesinde Haywood'un söz konusu romanını çözümleyerek, "evlilik ticareti"ni derinlemesine mercek altına alıyor. Mudure, "Bu flört romanı, evlilik ticaretinin temel dayanaklarını güçlendiriyor ve kadınlara eylemde bulunabilmeleri için bazı sağduyulu seçenekler öneriyor" diye not düşüyor.

Günümüzde İngiliz dilinde çevrilen filmler ve bilhassa bu filmlerde "göç eden kadın figürü"nü temsil eden, Adriana Neagu'nun bir "postfeminist" çözümleme çalışması olan "Trading Places: Global Feminine Sensibility and the Figure of the Migrant Woman in Contemporary Anglophone Film" (Yer Değiş Tokuşu: Günümüzün İngilizdilli Filmlerinde Küresel Kadıncıl Duyarlık ve Göçmen Kadın Figürü) makalesinin konusunu oluşturuyor. Neagu'ya göre, küreselleşme kuramı ile göç kuramındaki son gelişmeler, "feminist[likle ilgili] sorunların, heteroseksüel *matris* ötesinde" yeni bir odağa ihtiyacı olduğunu göstermekte. Oana-Meda Păloşanu'nun "The Japanese Picture Bride Phenomenon in North America" (Kuzey Amerika'da Resim Gelinleri Olgusu) makalesinde ise, Japon görücü usulü evlilik uygulamalarından biri olan "fotoğraftan gelin seçme" ve bunun Kuzey Amerika'da uygulaması mercek altına alınıyor. Păloşanu, "resim gelinleri"nin, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Kuzey Amerika'da kadınlığı şekillendiren "dayatma"ları değiştirmiş olan öncüler ve militanlar olduğunu ileri sürüyor.

Sonrasında, Veronica Popescu on sekizinci yüzyıl romanının yirminci yüzyıl Hollywood sinemasına uyarlanmasını değerlendiriyor. Pen Densham'ın çok az beğeni toplayan *Moll Flanders* uyarlaması (1996), filmi duygusal ve yanlış yönlendirilmiş bulan Popescu'nun da olurunu alamıyor. Dahası Popescu, Densham'ın filminin başarısız olma nedeninin, "[filmin] kendi siyasetini veya ideolojisini ikna edici bir tutumla sunmaya çalışması" olduğunu gösteriyor.

Amelia Precup, Aphra Behn'e dönerek, kadınların onun eserlerinde hangi bakımlardan değerli olduğunu inceliyor. Onun döneminde kadının özellikle evlilikle ilgili yasal statüsü

3 İngiltere'nin ilk profesyonel karikatüristi sayılan Mary Darly (faal olduğu yıllar 1756-1779)'nin 1762 yılında yayımladığı *A Book of Caricatures* (Karikatürler Kitabı), basılan ilk karikatür kitabıdır. Yay. yön. notu.

ve ekonomik durumunun, genellikle kadının değerinin, sığ bir şekilde ve mali açıdan değerlendirilişyle sonuçlandığını belirten Precup, Behn'in, "böylesi fikirleri alt üst eden senaryolarla deney yaparak," bu değerlendirme yöntemlerini çökertmeye çalıştığını öne sürmektedir. Smaranda Ştefanovici makalesinde, "Afrika'nın sözlü geleneklerinde tarihin yaratıcı karakteri"ne inanan ve "okuyucularını, Batı yarımküredeki Afrika varlığının yeniden değerlendirmesi için hazırlayan" bir sanatçı olan Paule Marshall'ı ele alıyor.⁴ Şebnem Toplu ise, on yedinci yüzyılın sonları ile on sekizinci yüzyılın başındaki İngiltere'de, kadının toplumsal statüsüyle ilgili bilimsel tartışmalara genel bir bakış sunarak, farklı toplumsal sınıflardan gelen kadınların, erkek-egemen sisteme rağmen "önemli ve özel etkinliklerin" keyfini çıkarabildikleri sonucuna varıyor. Hatice Övgü Tüzün'ün modern psikoloji kuramları ışığında kaleme aldığı, "Becoming Evelina: The Quest for Selfhood and Identity in Francis Burney's *Evelina*" (Evelina'ya Dönüşmek: Francis Burney'nin *Evelina*'sında Benlik ve Kimlik Arayışı) makalesinde, benlik ve kimlik arayışı ana konuyu oluşturuyor. "Evelina, doğduğu ataerkil düzeni yıkmak için mutlak özerklik isteyen devrimci bir figür kesinlikle değil" diye yazan Tüzün, bununla birlikte, "Evelina'nın öyküsü bir başarı ve kazanım öyküsüdür" diye ekliyor ve "o, toplumsal sınırlar içerisinde kişisel büyüme ve gelişme yeteneğine sahip biri olduğunu kanıtlar" diye de belirtiyor. Cildin son makalesi, Tsai-Yeh Wang'ın Fransız Devrimi ve Napolyon savaşları döneminde Francis Burney, Charletto Anne Eaton, Charlotte West, Helen Maria Williams ve Mary Wollstonecraft gibi aktif bir şekilde kamusal alanda yer alan İngiliz kadınlarını konu edinen "Women in Trading: Gender, Public Space and Political Representation" (Ticarette Kadınlar: Cinsiyet, Kamusal Alan ve Siyasal Temsil) adlı çalışması.

Derleyenlerin de yazdığı gibi, kitap boyunca tartışılan konu ile kullanılan yaklaşım çeşitliliğinin, başka araştırmacılar ve araştırmalar için esin kaynağı olacağını ümit edelim.

* Aydın Üniversitesi

"yüce dağdan aşan yollar bizimdir"

yüce dağdan aşan yollar bizimdir: yirmi Birinci Yüzyıl Başında Türkiye'de İç ve Dış Göçün Kültürel Boyutları. Derleyen Gönül Pultar. Kültür Araştırmaları Derneği tarafından İstanbul'da yayımlanmıştır. Yayın yılı: 2016. 616 sayfa. ISBN 9786056645006.

Ülkü Güney *

Gönül Pultar'ın *yüce dağdan aşan yollar bizimdir: yirmi Birinci Yüzyıl Başında Türkiye'de İç ve Dış Göçün Kültürel Boyutları* kitabı, Kültür Araştırmaları Derneği KAD'ın Işık Üniversitesi ile ortaklaşa düzenlediği "İç/Dış Göç ve Kültür" başlıklı uluslararası sempozyuma sunulan bildirilerden derlenmiştir.

4 1929 doğumlu Marshall, günümüz önemli Afro-Amerikalı kadın yazarlarından biridir. En ünlü eseri, ilk romanı olan *Brown Girl, Brownstones* (Kahverengi Kız, Kahverengi Taştan Evler, 1959)'dır.

Kitap disiplinler arası bir yaklaşımla çok yönlü göç “fenomen”inin kültürle olan ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Altı ana kısma ayrılmış olan kitap on sekiz bölüm/makaleden oluşmaktadır. “Göç Araştırmalarında Son Yönelimler” başlıklı birinci kısımda üç makale yer almaktadır. Bunlardan birincisi Nermin Abadan-Unat’ın açılış konuşmasına dayanan ve “Dış Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Sınıröteçiliğe İlişkin Yorumlar: Yeni Göç Hareketleriyle Ortaya Çıkan Kavram ve Süreçler” başlıklı makaledir. Türkiye’deki modern göç çalışmalarının en eski ismi sayılan Abadan-Unat bu makalesinde “ulusötesi,” “diaspora,” “etnisite,” “kimlik” gibi (yeni ve eski) kavramların, küresel dinamiklerin sonucunda, zamanla içeriğinin farklılaşması konusuna değiniyor. İkinci makale ise Kemal Karpat’ın “Göç, Göç Araştırmaları ve Türkiye: Tarih Boyunca Göç Türleri ve Göçmenler ile Aşiretlerin İskânı” başlıklı yazı. Karpat yazısında Türkiye’ye göç araştırmalarının bilimsel ve metodolojik boyutlarını tarihsel bir yaklaşımla ele alıyor. Bu kısımdaki son makale ise O. Can Ünver’e ait. “Küresel Göç ve Göç Araştırmaları ile Türkiye’nin Göç Politikasının Temel İlkelerine İlişkin Yeni Yaklaşımlar” başlığını taşıyan makale, küresel göç araştırmaları çerçevesinde Türkiye’nin göç politikası ve buna ilişkin temel yaklaşımları, hukuki boyutları ve uygulamaları bağlamında tartışıyor.

İki bölümden oluşan ikinci kısım “Arşivlerde Osmanlı Döneminde Muhacirlerin İskânı” başlığını taşıyor ve Jülide Akyüz’ün “Kafkaslar’dan Anadolu’ya Göç Hareketleriyle Gelen Muhacirlerin İskân Ediliş Süreci” adlı makalesi ile Nejla Güney’in “Osmanlı’nın Son Döneminde Ahıska Türklerinin Anadolu’ya Göç ve İskânı” başlıklı makalesinden oluşuyor. Bu kısımda yer alan makaleler ampirik çalışma yöntemi ve arşiv araştırmalarına dayanan tarihsel bir yaklaşımla Osmanlı döneminde farklı muhacir grupları ve onların iskân konusunu ele alıyor.

“Savaş, Terör ve Teknoloji Sonucu Göç” başlıklı üçüncü kısım üç makaleden oluşuyor. İlki, Nebahat Oran Arslan’ın makalesi, “Güney Kafkasya’dan ‘Elviye-i Selase’ye Gelen Muhacir ve Mültecilerin Durumu (1921-1945)” başlığını taşıyor. Bu kısımdaki ikinci makale Orhan Deniz ve Erol Atlan’a ait ve “1980’lerde Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci: Van Örneği” başlıklı. Bu kısımdaki son makale ise Zühal Güler’in “GAP ve Yeniden yerleşim: Karakaya Barajı Örneği” başlıklı makalesi. Bu kısmın makaleleri savaş ve ekolojik müdahaleler gibi, göçe neden olan farklı konuları ele alıyor. Bu çerçevede yine tarihsel olarak üç farklı göç türü tartışılmış. Bunların ortak noktası Cumhuriyet’in ilk yıllarından 1980’lere kadar, politik ya da sosyo-ekolojik nedenlere dayalı olarak vukubulmuş iç göçlerin, ampirik alan araştırmaları verilerine dayanarak tartışılmış olmaları.

Dördüncü kısmın konusu olan “Edebiyata Yansıyan Göç,” bu kitabın belki de en “sıra dışı” olan yaklaşımı. Genel olarak tarihsel-sosyolojik, hukuki, ekonomik ya da politik yönleriyle tartışılan göç olgusu bu kez edebiyat bağlamında ele alınmış. Hayriye Memoğlu-Süleymanoğlu’nun “nazlı yârdan ayrı düştüm”: Balkanlar’dan Türkiye Topraklarına Göçlerin Sözlü halk Edebiyatına Yansıması” başlıklı makalesi ile Sibel Ercan’ın “Lozan Nüfus Mübdelesi’nin Türk Edebiyatındaki Bir Yankısı: *Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana*” adlı makalesi, bu kitaptaki göç tartışmalarına yöntem olarak farklı bir yaklaşım ve aynı zamanda konuya disiplinler arası bir bakış açısı getiriyor.

Dış göç olgusuna değinmesi itibarıyla diğer bölümlerden farklılık gösteren konu ise, neredeyse her göç derlemesinin olmazsa olmazı Almanya’ya göç konusu. Bu kısımda Türkiye’den Almanya’ya göçün farklı “faset”lerine değinilmiş. Niteliksel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmalarda, hem tarihsel hem de güncel kültürel boyutları ile ele alınan işçi göçü ve göçmenlerin gözünden kendi sosyo-kültürel konumları tartışılmış. Ruhi Su’nun bir türküsünden alınmış “Almanya Acı Vatan” başlıklı bu kısımda üç makale yer alıyor: Birincisi Lea Nocera’nın “Batı’ya Göç: Batı Almanya’ya giden İlk Türk İşçi Göçmenlerin Gözünden Avrupa” başlıklı makalesi. Diğeri Beatrice

Hendrich'in "Holokost Alevi Söylemine nasıl Girdi? Yeni Haymat'ta Tarih Bilincinin Dinamikleri" başlıklı yazı. Bu kısımdaki son makale Nihan Eren'e ait ve "Almanya'daki Üçüncü Kuşak Türkleri'nde Melodram ve Melankoli: Bir Arabesk Eser Olarak *Duwara Karşı Filmi*" başlığını taşıyor.

Kitabın altıncı ve son kısmında birinci kısma benzer bir şekilde, değişen göç hareketleri ve bunların sosyo-kültürel ya da sosyo-politik etkileri ele alınmış. Nitel ve nicel alan araştırma teknikleri dâhil olmak üzere, çok farklı yaklaşım ve yöntemlerin kullanıldığı bu kısımda, güncel göç olguları kent, kültürel sermaye, kimlik ve müzik gibi kategoriler ve kavramlar bağlamında tartışılmış. Bu kısımdaki ilk makale, Sema Erder'in "Göç ve Kentte Değişen Güç İlişkileri: İstanbul'a Kitleli Göçün Yerel Politikaya Etkisi" başlıklı makalesi. İkinci sırada Barbara Push'un "Yüksek Eğitimli Göçmenlerin İş Piyasasına Dâhil Oluşu: Göçte Kültürel Sermayenin Değerlendirilme Kalıpları" makalesi yer alıyor. Üçüncü makale, Alper Maral'ın "Yeni bir Müziğin Yoluna Düşmek: Yeni Dünya Düzeni'nde Bir Varoluş Stratejisi Olarak Göç" başlığını taşıyor. Diğer bir makale, Müzeyyen Güler'in "*Double Park Yaptım: ABD'ye Göç Eden Türkler Örneğiyle Göçmen Kimliğinde Benzeşme ve Ötekileşme*" başlıklı yazısı. Bu kısımdaki beşinci ve son makale ise Aslı Didem Danış'ın "Yirmi Birinci Yüzyılın Başında Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye" başlıklı.

Görüldüğü gibi, konu ve çap açısından hayli kapsamlı bir kitap. Bölümler iç ve dış göçü farklı "faset"leriyle ele almışlar. Bu yoğunluk ve konu/yaklaşım çeşitliliğe rağmen, bu derleme, son yıllarda vukubulan Türkiye'ye sığınmacı göçünü ya da eski Sovyetler Birliği ülkelerinden gelen geçici işçi göçü gibi bazı konuları içermemektedir. Bunun nedeni, kitabın konularının ve makalelerinin, basıldığı tarihten çok daha önce belirlenmiş olması olabilir. Bu bağlamda, bu derleme yeni ve daha güncel göç tartışmalarına temel olması açısından yön gösterici ve ilham verici olabilecektir.

* *Abant İzzet Baysal Üniversitesi*

Frankenstein'in "Asiler Ailesi"

William Godwin, Mary Wollstonecraft, Mary Shelley, and Their Offspring, Victor Frankenstein: A Family of Rebels. Yazan Gönül Bakay. Mihaela Irimia'nın önsözüyle. Edwin Mellen Press tarafından Lewiston, NY'da yayımlanmıştır. Yayın yılı: 2016. 154 sayfa. ISBN-10: 1495504522 / ISBN-13: 978-1495504525.

*Mihaela Irimia **

İngilizceden çeviren Mustafa Türkkân

Uzun on sekizinci yüzyıl, çok sayıda ve farklı yaklaşım ve eleştirel açıdan ele alınmıştır. Bu bağlamda, yüzyılın William Godwin, Mary Shelley, Percy Bysshe Shelley ve Mary Wollstonecraft gibi tanınmış şahsiyetler, son yıllarda heyecan verici araştırmalara konu olmuşlardır. Özellikle 1990'lardan sonra, koloniyal, postkoloniyal, kültürel kimlik ve feminist bakış açılarından yola çıkan akademik incelemeler yayımlanmıştır. Dolayısıyla, *William Godwin, Mary Wollstonecraft, Mary Shelley, and Their Offspring, Victor Frankenstein: A Family of Rebels* (Bir Asiler Ailesi: William Godwin, Mary Wollstonecraft,

Mary Shelley ve Züriyetleri Victor Frankenstein) adlı kitapta adı geçen kişilerin güncel eleştirel listenin ön sıralarında yer almalarına şaşmamak gerekir.

Eser, adından da belli olduğu gibi, kültürel “mutasyon”ları hem bireysel hem de kolektif açıdan ele almaktadır: Godwin, Wollstonecraft, Mary Shelley ve züriyetleri Viktor Frankenstein... Kitabın yazarı, İstanbul’da yaşayan saygın akademisyen Gönül Bakay, kültürel açıdan Doğu–Batı ilişkilerine ilgili duyan biridir. Yapıtında yukarıda adı geçen kişileri, yaşamlarındaki olayları ve ayrıntılarını kaleme alırken, özellikle onların “asiler ailesi” olarak “yıkıcı,” farklı, ve ilerici yönlerine vurgu yapmaktadır. Böylece ünlü düşünür ve politik filozof Godwin, onun sevgili nişanlısı ve çok kısa süreli eşi Wollstonecraft, çiftin olağanüstü kızları Mary Wollstonecraft-Godwin Shelley ve bu ailenin simgesel edebi-kültürel oğulları Victor Frankenstein, tarihi-kültürel örnekler olarak, Gotik olana merak ve ilginin yeniden canlandığı ve insanlığın karanlık yönüne duyulan ilginin arttığı günümüzde, okuyucuyu etkileyip heyecanlandırabilmektedirler.

Bakay’ın kitabı, hâlen uluslararası çapta çok güncel olan anarşizm, demografik sorunlar, siyasal adalet, feminizm ve feminist kimlik konularını ele almaktadır. Öte yandan, Gotik konulara duyulan ilginin artmasının eleştirel bakış açısı ve genel farkındalığı uyandırmış ve, kavramsal, olgusal ve aktüel boyutlarda bu konuların hayatımızdaki izdüşümlerini izleme arzusu taşıyanların sayısını arttırmış olduğunu da kaydetmek gerek. İşte bu açıdan bu kitap, “uzun” on sekizinci yüzyılın kültürel tarihimize daha da uzun ve heyecan verici bir “ara” olmasını sağlaması açısından da değerlendirilebilir.

Bu kitabın okuyucu ve eleştirmenlerde heyecan uyandıracağına inanıyor ve çalışmayı farklı potansiyel okuyuculara öneriyorum.

* *Bükreş Üniversitesi*

> [İçindekiler](#)

Hazırlanmakta olan Yayınlar

Derneğin düzenlemiş olduğu bilimsel toplantılardan son üçünün bildirilerine dayanan makalelerden oluşan iki ayrı seçki hâlen yayıma hazırlanmaktadır.

Turkish-American Studies

Çalışma dili İngilizce olan, 2014'te düzenlenen "Introduction to Turkish-American Studies" (Türk-Amerikan Araştırmalarına Giriş) çalışmayı ile 2016'da düzenlenen "Turkish-American Studies" sempozyumun bildirileri birleştirilerek, aralarından yapılan bir seçki, yine İngiliz dilinde, tek kitap olarak, her iki toplantıyı düzenleyen Gönül Pultar, Belma Ötüş Baskett ve Louis Mazzari tarafından yayıma hazırlanmaktadır. Makalelerde ağırlık, Türklerin ve Türk kökenli Amerikalıların ABD'deki deneyimleri üzerine: Çalıştayın açış konuşmasını yapan Amerikalı tarihçi Justin McCarthy'nin "The Turk in America"sı, Türk insanının ABD topraklarına bastığı zaman karşılaştığı koşul ve bariyerlere değiniyor. Zafer Parlak'ın "Adaptation and Integration Process of First Generation Turkish-Americans and Turks Living in the United States"ı ve Zeynep Kılıç'ın "Politics Of Migrant Belonging: An Analysis of Turkish Migrant Associations in the New York Metropolitan Area," özgün birer sosyolojik araştırmaya dayanan çalışmalarla, henüz "göçmen" kimliğini üzerinden atmamış Türklerin sorunlarına odaklanıyor. Kendisi de evlilik dolayısıyla Amerikalı olmuş bir "Türk-Amerikalı" olan Baskett, aynı konunun edebiyata yansımalarını, "Literature about the Turkish Immigration to the United States of America" da inceliyor. Ancak, hemen ikinci bir makalede ABD'ye göç eden Türklerin kendilerinin ortaya koyduğu edebiyatı ele alarak, Türk-Amerikalının kendi kaleminden görüş açısını da kaydediyor.

Derlemenin ikinci makale grubu ise, Amerikalıların Türkiye'deki deneyimleri üzerine birbirinden ilginç iki özgün çalışmadan oluşuyor. İlk önce Fatih daha sonra da Boğaziçi üniversitelerinde ders vererek uzun yıllar İstanbul'da yaşamış olan Mazzari, bu ikinci kurumdaki hocalığına dayanan "America makes me stronger" - A View from the Bosphorus of American Studies in Turkey" makalesiyle Türkiye deneyimlerini sunuyor. Hâlen ABD'ye dönmüş olan yazarın, üzerinde tartışılacak gözlemler içeren ilk elden tanıklığının önemi ortada. Yine Fatih Üniversitesi'nde ders vermiş, arkasından ülkesi Avusturya'ya dönmüş Ralph Poole, "But we are all androgynous": James Baldwin's Staging America in Turkey" ile bütün bir onyıllık Türkiye'de geçirmiş olan AfroAmerikalı yazar James Baldwin'in Türkiye deneyimlerine eğiliyor.

Türk-Amerikan Araştırmaları hangi çalışma alanına dahil olmalıdır? Pultar, "Turkish-American Studies in the Era of Transnationalism" makalesiyle bu soruya cevap vermeye çalışıyor. Kısaca ilk önce günümüz Türkiye topraklarından ABD'ye göçün tarihçesine, arkasından da Türk-Amerikan Araştırmalarının tarihçesine değindikten sonra, ulusötesi ve disiplinlerarası anlayışların şekillendirdiği günümüz akademik dünyasında bu yeni paradigmanın oturtulabileceği bilimsel bağlam üzerinde fikir yürütüyor.

Çevre ve Kültür

2015'te gerçekleşen "Çevre ve Kültür" sempozyumuna sunulan bildirilere dayanan makaleler arasından bir seçkiyi de, sempozyumu düzenleyenlerden Gönül Pultar ve Emine Onaran İncirlioğlu yayıma hazırlamakta. Sempozyumun açış konuşmasını yapan Mete Turan'ın, çok boyutlu, kapsamlı "Yeniden Biçimlenme: Mimarlık Ekini, Yapı Harcı, Kimlik Sorunsalı," makalesi, çevre olgusunu çok geniş bir zaman dilimi içinde ele alan ve yapıyı çevreye tarihsel perspektiften bakarak yeni bir görüş açısı getiren, felsefi bir metin. Bu "donanım"ın ardından okur, aniden günümüz dünyasıyla karşı karşıya kalıyor: Murat Balamir, günümüzü ele alarak, Türkiye'de çevreyi ve özellikle içerdiği risk faktörlerini hiç umursamayan anlayışı sergiliyor—ve başka toplumlardaki davranışlarla karşılaştırarak eleştiriyor. Zafer Parlak ve Ufuk Özdağ, Türkiye açısından neredeyse geleceğe gidiyorlar: Parlak, "yeşil göz boyama"nın, bir başka deyişle ticari firmaların kendilerini çevre dostu tanıtarak tüketiciyi yanıltmalarının özelliklerini açıklayarak, giderek Türkiye'de de artan bir duruma ve bunun içerdiği tehlikelere dikkat çekiyor; Özdağ ise gelecekteki gidişata işaret ederek, ABD'de gelişen *toprak etiği* kavramının önemini ve *yabanıl alan* varlığının gereğini ortaya koyuyor. Bilindiği gibi Amerikan Araştırmaları profesörü olan Özdağ, özellikle edebiyatta çevreci eleştiriyi Türk akademik camiasına getirişiyile biliniyor. Özdağ'ın yüksek lisans tezi jürisinde bulunmuş olduğu genç araştırmacı Özge Aksoy Serdaroğlu'nun, söz konusu tezine dayanan, "İkinci Yeni"ci şair Oktay Rifat'ın şiirini çevreci eleştiri açısından "okuma"sını içeren makalesi de, bu derlemenin içerdiği bir başka yenilik.

Üç metin, çevrede değişim ve dönüşüm üzerinde duruyor. Gabriele Rasuly-Paluczek, Bursa dışında vakt-i zamanında "muhacir"lerin yerleştiği bir köyün yıllar içinde geçirdiği fiziksel, toplumsal ve siyasal değişimi, köylülerinin ipek kozacılığında "yazlıkçı"lığa evrilmeleri öyküsüyle sergiliyor. İncirlioğlu'nun Türkçeye çevirdiği metinde, Rasuly-Paluczek öyküyü görünürde sade, adeta "klinik" bir dille aktarıyor, ama okur bu Avusturyalı araştırmacının satırları arasında adeta hüznü andıran bir duyarlık sezinlemeden edemiyor. Deniz Altay ve Kumru Arapgirlioğlu ise Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Atatürk'ün bizzat kurduğu, sahibi olduğu ve vasiyetinde Türk ulusuna miras bıraktığı "Gazi Çiftliği"nin, "Türkiye'nin En Tepesi"nin mekânına dönüşme öyküsünü aktarıyorlar. Yeni başkentte kent kültürü yaratacak bir öge olarak tasarlanmış, Erken Cumhuriyetin emaneti bu "bellek mekânı"nın, işlevlerinin çoğundan kırılarak, bir distopya ögesine dönüşmesi, okurda hüznün çok ötesinde bir hüsrân yaratıyor. Halk arasında yaygın adıyla Atatürk Orman Çiftliği'nin, başlangıcından günümüze tarihçesini içeren makale, uzun süre bu konuda başvurulacak kaynak görevi görecek, önemli bir metin olacağı anlaşılıyor. Nihayet, İncirlioğlu'nun düzenlediği ve sempozyumda Tahire Erman ile sırayla moderatörlüğünü yaptığı, öğretim üyelerinden çok "eylemci"lerin katıldığı, "Kentsel ve Kırsal Dönüşümün Çevresel, Kültürel ve Toplumsal Boyutları" yuvarlak masa tartışmasının, yine İncirlioğlu tarafından yayıma hazırlanan notları, Türkiye'de son yıllarda çevreye dayatılan dönüşümün karabasan boyutlarını görsel malzeme yardımıyla okur için hiç kuşku götürmeyecek şekilde ortaya koyuyor.

> [İçindekiler](#)

Toplumsal Cinsiyet ve Barış Konferansı

Sabancı Üniversitesi'nin "Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi" tarafından uzun süredir hazırlıkları sürdürülen, Kasım 2016'da yapılması planlanırken ertelenen "Toplumsal Cinsiyet ve Barış Konferansı," sonunda, 6-7 Mayıs 2017 tarihlerinde, üniversitenin İstanbul'un Karaköy semtindeki "Minerva Palas" binasında gerçekleştirildi. Cynthia Cockburn onuruna düzenlenen konferansın çalışma dilleri Türkçe ve İngilizce idi. Bildiri başlıklarına bir göz atmak, konferansın özü ve içeriği hakkında bir fikir verebilir:

"Aramızdaki Mesafe Üzerine Düşünceler" başlıklı ilk oturumda Rela Mazali'nin "Tehlikeli, Cömert ve Feminist: Savaşa Karşı Çıkan Aktivistleri Araştırmak"; Elissa Helms'in "Savaş Sonrası Bosna-Hersek'te Feminizm ve Milliyetçiliği Araştırmak: Cynthia Cockburn Saha Çalışmanızda Ortaya Çıkarsa Ne Olur?"; Maria Hadjipavlou'nun "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Barış İnşası Sürecinde Kıbrıslı Kadınların Aktivizmi"; Arlene Avakian, Ayşe Gül Altınay ve Fethiye Çetin'in ise, "Toplumsal Cinsiyet, Barış ve Aramızdaki Mesafe Üzerine Düşünceler" başlıklı bildirileri yer aldı.

"Bu Gibi Zamanlarda Feminist Düşünce Neden Çok Önemli?" başlıklı konuşmasında, dünyanın pek çok ülkesinde siyasetin sağa kaydığı içinde bulunduğumuz dönemi "bu gibi zamanlar" olarak tanımlayan Cynthia Enloe, "kişisel olan politiktir" benzeri "ev siyasal bir mekândır" kavramının altını çizerek "aile içi şiddet" düzeyinden militarizme kadar her ölçekte şiddetin sürekliliği üzerinde durdu.

Bir sonraki, "Kadın, Savaş ve Barış: Türkiye" başlıklı oturuma, DEMOS'tan Güneş Daşlı ile Nisan Alıcı, "Kadınların Barış Mücadelelerinde Dünya Deneyimleri"; BİKG'den Burcu Arıkan ile Sevda Çetinkaya, "Kadın Barış Aktivistliğinin İmkan ve Sınırları"; Demir Leblebi'den Sevna Somuncuoğlu, "Barış Kültürü ve Kadınların Barışı"; Melike Gül Demir, "Kürdistan'daki Çatışmaların Cinsiyetlendirilmiş Alanı: Kadın Bedenleri" ve Buket Türkmen, "Gezi Kadınlarının Barış Aktivizmi ile İmtihanı" başlıklı bildirileriyle katıldı.

"Kadın, Savaş ve Barış: Suriye ve Ötesi" oturumuna katılan Eda Aslı Şeran, "Soykırım Tecavüzü ve Ezidi Kadınlar"; Nur Elçik, "Hatay'daki Suriyeli Kadınlar ve Toplumsal Cinsiyet Pratikleri"; Amy Davis ise, "Cenevredeki Suriye Barış Sürecinde Kadın Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü" başlıklı bildirileri sundu.

Günün son sunumunu yapan Vanessa Farr'ın konuşma başlığı, "BM'yi Barış İnşaa Eden bir Örgüt Olarak Yeniden Tanımlayan Kadınlar: Kadınlar-Barış-Güvenlik Gündeminin Aktivist bir Gündeme Dönüşmesi" idi.

Konferansın ikinci gününde, "Adaletin ve Eğitimin Cinsiyetlendirilmesi" başlıklı ilk oturuma, Asa Ekvall, "Ataerkil Erkeklik Normları: Zararsız Bir Fenomen veya Şiddete Katkı?"; İrem Akı, "Geçişli Adaletin Sınırları ve Dönüştürücü Çözümler"; Ogeday Çoker de "Lise Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet ve Barış" başlıklı bildirilerle katıldı.

“Cinsiyetlendirilmiş Siyaset, Cinsiyetlendirilmiş Hafıza” oturumuna Andrea Petö, “İlliberal Hafıza Siyaseti Örneği olarak 1956 Macar Devriminde Kadınları Hatırlamak”; Tajma Kapic, “Oydaşmacılığın Bölünmüş Toplumlardaki Kadınların Siyasi Temsiline Etkileri: Bosna-Hersek Federasyonu Örneği”; Murat Aktaş da, “Çatışma Çözümü ve Kadınların Rolü: Kolombiya Örneği” başlıklı bildirimleriyle katıldı.

Konferansın, “Kadınlar, Siyaset ve Barış” adlı son oturumunda da üç bildiri sunuldu: Hicret Berivan Turhan tarafından, “Nusaybinli Kürt Kadınların Yerel Siyasete Katılım Deneyimleri”; Ayşe Düzkan tarafından, “Barışı Toplumsal Cinsiyet Üzerinden Düşünürken” ve Sevil Kılınçoğlu tarafından, “1970’lerde İran ve Türkiye Radikal Solunda Kadınlar.”

Önceki programlarda yer alan pek çok isim konferansa katılmamıştı. Örneğin, “Çatışma Alanında Kadın Gazeteciler” başlıklı bildiri sunmayı planlayan ancak Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nden KHK ile ihraç edilen Mine Gencil Bek.

Çeşitli açılardan Kültür Araştırmaları Derneği’nin etkinlik alanına giren bu konferansta “barış” gibi günümüzde “tehlikeli” görülen bir kavramın konu edilmiş olması bir “cesaret” göstergesi olarak değerlendirildi.

> [İçindekiler](#)

Karakutu Derneği Gençleri Yüzleşmeye Çağırıyor!

Seval Gülen *

Geçmişte yaşanan ağır insan hakları ihlallerinin hatırlanmasına yönelik çeşitli yöntemler ve özellikle hakikat komisyonları ya da hafıza mekânlarının⁵ keşfi gibi çalışmalar, *geçmişle yüzleşme*—ya da *hesaplaşma*—başlığı altında yer almakta. Bu çalışmaların ilk adımları, 1980'lerden sonra Nazi dönemiyle baş etmeye çalışan Almanya'da atıldı. Bu girişimler, ağır insan hakları ihlallerinin yaşandığı başka ülkelerde yaşanan girişimlerle birlikte yaygınlık kazandı. Bu ülkelerin çeşitli siyaset aktörleri,

toplumsal barışı inşa etmenin ve demokratik bir siyasal kültür içinde yaşamının yegane yolunun, aynı topraklarda yaşayan çeşitli gruplara karşı geçmişte yapılan haksızlıklarla yüzleşmek ve mağdurlar için onarıcı, iyileştirici tedbirler almak olduğu inancındaydılar. Bu farkındalık ile, son kırk yıldır, birçok kişi ve kurum bu alanda çalışıyor, üretiyor ve geçmişle yüzleşmenin yöntemlerini her gün biraz daha geliştiriyor ve iyileştiriyor.

Türkiye ise bu konuda henüz daha ilk adımlarını atıyor ve dünyadaki örneklerinin tersine, bu çalışmalar devlet görevlileri ya da kurumları aracılığıyla değil, sivil toplum örgütleri ve çalışmaları eliyle yürütülüyor. 2014 yılında kurulan, benim de gönüllüsü olduğum Karakutu Derneği de, bunlardan biri ve geçmişle yüzleşme çalışmalarını gençlerle birlikte yapmayı hedefleyen ilk dernek.

Derneğimizin amacı, 16-25 yaş arasındaki gençlerin, Osmanlı son dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanan insan hakları ihlalleri ve bunlara karşı geliştirilen toplumsal hareketler hakkında bilgi sahibi olması ve farkındalık geliştirmesi. Bu amaçla hazırladığımız Hafıza Yolculuğu programı ve bu programın temel ayağı olan Hafıza Yürüyüşleri ile gençlerin konuşulmayan, üzeri örtülen tarihi anlatıları duymasını ve egemen anlatılara karşı eleştirel bir perspektif geliştirmesini hedefliyoruz. Hafıza Yürüyüşleri, tek günlük, birbirine yakın birkaç hafıza mekânının gençlerden oluşan gruplar tarafından keşfedilmesi ve mekânların öykülerinin yine genç yaşta anlatıcılar tarafından sunulmasından oluşan bir etkinlik. Yürüyüşün sonunda, katılımcıların, görülen mekânlar ve onların öyküleri üzerinden dini, cinsiyete dayalı, etnik ya da politik nedenlerle tarihsel olarak dışlanmış gruplara yapılan haksızlıkları keşfetmesi ve sorgulamasının hedeflendiği bir kapanış oturumu düzenliyoruz. Hafıza Yolculuğu Programı ise, gönüllü eğitimleri ile başlayan, gençlerin tercih ettikleri hafıza mekânları ve

5 Yazar, "bellek mekânı" değil, "hafıza mekânı" terimini tercih etmiştir. Yay. yön. notu.

mekânla ilişkilendirmek istedikleri geçmiş öyküleri üzerine araştırma süreci ile devam eden, yaklaşık sekiz ay süren ve sonunda Hafıza Yürüyüşü rotalarının çıkarıldığı uzun soluklu bir süreç.

Karakutu Derneği olarak, derneğin kuruluşundan bu yana daha çok Hafıza Yolculuğu Programı'na odaklanmış olsak da, sadece bununla sınırlı kalmadık, gençlerin geçmişle yüzleşme alanıyla tanışması ile ilgili başka birçok faaliyette de bulunduk: Uluslararası projeler ve değişim programları, gençlik yarışmaları, üniversiteler ve akademisyenlerle çeşitli işbirlikleri.

Geçmişle yüzleşme ve toplumsal hafızada unutturulmaya çalışılanları hatırlatma alanında çabalarını

önümüzdeki dönemde de sürdürmeye ve zenginleştirmeye devam edecek olan Karakutu, her türlü destek önerilerine açık.

Fotoğraflar Derneğin "Hafıza Yürüyüşleri" sırasında çekilmiştir. Dernek hakkında daha fazla bilgi için:

www.karakutu.org.tr

www.facebook.com/KarakutuOrgTr/

www.twitter.com/karakutuorgtr/

www.instagram.com/karakutuorgtr/

* Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsü Araştırma Görevlisi

> [İçindekiler](#)

Üyelerimizden haberler

Belma Ötüş Baskett yaşamını İstanbul ile Londra arasında geçirmeye devam etmektedir. En son olarak, Londra'da geçtiğimiz 11 Mart Cumartesi günü saat 14:00'te Docklands Language and Culture Center'da "Kadına Şiddet" konulu panelde hem panel yöneticiliği yapmış, hem de panelin beş konuşmacısından biri olmuştur. Bir hafta sonra, 18 Mart Cumartesi günü, yine Londra'da saat 16:00'da Baker Street'teki Sherlock Holmes Pub'da, "özel oda"da yapılan Kitap Kulübü toplantısında *Amat* romanının tartışıldığı toplantıyı yönetmiştir.

Emine Onaran İncirlioğlu, Münih'te, Katholische Stiftungsfachhochschule'de (Uygulamalı Bilimler Katolik Üniversitesi'nde) bir dönem ders verdikten sonra, Mart 2017'de Ankara'ya döndü. Şimdi, bir yandan 2015'de Erivan'da yaptığı Ermeni ve Türk kültürlerinin benzerliklerine odaklanan yarı-etnografik araştırmasının kitaplaştırma çalışmalarını sürdürüyor, bir yandan 2015'te gerçekleşen "Çevre ve Kültür" sempozyumunun ardından, eş-derleyen olarak, yayına hazırlanmakta olan seçkiyle uğraşılıyor, bir yandan da Ankara'nın aylık, "gayriresmi gazetesi" *Solfasol*'a yazıyor. 2017 Nisan-Mayıs sayısından itibaren başladığı "İçimizden Biri" başlıklı yazı dizisinde Ankara'dan etnografik öyküler anlatıyor. *Solfasol* yazılarına <<https://medium.com/search?q=Emine%20Onaran%20%C4%B0ncirlio%C4%9Flu>> adresinden ulaşılabilir.

> [İçindekiler](#)

kültür araştırmaları derneği

bülten 49

Haziran 2017

Altı ayda bir yayımlanır

bülten Hakkında

bülten, Kültür Araştırmaları Derneği tarafından, sanal ortamda ve ücretsiz olarak altı ayda bir yayımlanır. ISSN 1302924X, © Haziran 2017

Sayı 49

Kültür Araştırmaları Derneği,
İnebolu Sokak 9/4, Setüstü,
Kabataş 34427
İstanbul
Tel/Faks (212) 292 22 29
<http://www.kulturad.org/>

KAD adına sahibi:

Gönül Pultar
gpultar@kulturad.org

Sayı Yayın Yönetmeni: Gönül Pultar

Kültür Araştırmaları Derneği, disiplinlerarası bilimsel bir yaklaşımla, tarihsel ve karşılaştırılabilir kültürel araştırmalar yaparak kuram ve yöntemler geliştirmek, uygulamaya yönelik çalışmalar üstlenmek ve desteklemek amacıyla 1999 yılında oluşan Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu'nun devamı olarak 2005'te kurulmuştur.

Derneğin etkinlikleri konusunda bilgi almak ya da temasa geçmek için
<http://www.kulturad.org> adresine bakınız.

bülten'in daha önceki sayılarına <http://www.kulturad.org/index.php?bulten> adresinden ulaşılabilir.

> [İçindekiler](#)